

verekednie, s így hüvelybe dughatná kardját. El is adhatná az ócskapiacra.

Késlekedhetünk is ezzel. De ez esetben nem biztos, hogy megérjük a harmadik ezredfordulót. Nem, mert belepusztulunk, ha nem azt csináljuk, amire teremtve lettünk.

(Elhangzott 1998. okt. 23-án a tatabányai református templomban.)

KIRÁLY IGNÁCZ

A BIOLÓGIAI ÉLET JÉZUSRA FIGYELŐ SZEMMEL

Az emberiség örök nagy kérdése ismét és személyesen megszólított: miért fáj a földi élet? A legegyszerűbb lenne a szokásos vállrándítás: ez van, csináljam a mindennapi dolgaimat és kész. Ne foglalkozzam olyan kérdésekkel, melyeket az emberiség nem tudott egyértelműen megválaszolni. Évezredek alatt sem. Születéskor a felsírás az első életképességet mutató közismert jel. Halálkor csak keveseknek adatik meg a gyors, fájdalommentes, sírásmentes vég. Többségünkre fájdalmas, sokszor elhúzódó, szeretteinknek megterhelő utolsó időszak vár. Hívó ember vagyok, ami annyit jelent, hogy Istenben bízni akaró vagyok. Hiszek Jézus szeretet Istenében. Hiszek, mert hinni akarok. Minden égre kiáltó kérdésem ellenére. Tény, hogy „repülni akar a lelkem, de nem bírja a testem” (Latinovits). Vallom, hogy az élet legalapvetőbb kérdéseire nincsenek tévedhetetlenül igazolható válaszok. Elhíhető válaszok vannak. Jó lenne, ha tudható, bizonyítható válaszok lennének... Jó lenne? Hiszen akkor ezek az igazságok

determinálnák az ember szabad, mérlegelő döntési lehetőségét. Pontosabban szólva a tudatosságban elkényelmesedett embereket meghatároznák. A gondolkodásra, ok és okozat boncolgatására készségeket abban bizonyára megerősítenék, hogy mégiscsak istenképp szabad az ember. Fájdalmas ára van az emberi szabadságnak. Rendre szembesülni kell a ténnyel, miszerint az élő testtel mulandóság, fájdalom és halál jár együtt. A magunk és szeretteink fájdalmáról beszélünk. És ezen túlmenően minden élő fájdalomról... Ezzel akkor is foglalkoznom kell, ha tudom, hogy „az ember boldogsága nem azon fordul, hogy meddig él, hanem hogy hogyan” (Sántha F.).

1./ Biológiai élet a régi kultúrákban.

Ami fáj, azt gyógyítani kell, amennyire lehetséges. A boldogság fogalma a baj és fájdalommentességet is tartalmazza. Vagy mégsem? Szt. Ágoston és Leibniz szerint: „Jobb, igazabb, teljesebb a világ a szenvedésekkel.” Ezt akkor is vallanák, amikor fájdalmasan haldoklik karjaikban az, akit nagyon szeretnek? Ősi emberi törekvés a fájdalom csökkentése, megszüntetése. Hammurabi törvénye már tartalmazza az orvosi, gyógyászati gyakorlat szabályozását (i.e. 1220). A betegségeket gyógyítani kell és erre mindig nagy figyelem irányult. Az orvoslásra már az ókorban is sokféle megélhetési forma szerveződött, a babonától, a kuruzslásokon át a természetgyógyászaton keresztül az anatómiai ismeretekre is épülő, ősi tapasztalati kincseket alkalmazó orvoslásokig. A görögök isteneik és félisteneik világában sokfélét gondoltak, pl. Apollót vallották a sebek, betegségek, fájdalmak okozójának, aki nyilaival fejezi ki sértettségét és áldozatokkal esetleg ki lehet engesztelni. Alkmaion (i.e. 500 körül), aki a szervezet anatómiai megismerése érdekében boncolt állatot, nagy lépést tett abba az irányba, hogy kikerüljön az istenek közvetlen belenyúlásaiból a biológiai élet rendje. Első lépés ez abban a tekintetben, hogy megkérdőjelezze a bajok isteni eredetét. Az azonban mindmáig kérdés, hogy végső soron ki a felelős közvetlenül, vagy közvetetten a fájó életért? Ha Isten a teremtő, akkor rá irányul a kérdés. Ha Demiurgos (isteni erőt teremtésre, alkotásra használó szellem, magyar őshagyományban a Gonosz) a teremtő, akkor Isten mentesül a felelősség alól. Menteseül? Végső soron a gonosz erő is isteni eredetű! Hippokratész (i.e. V. sz.) a kor orvosi egyeteme mellett élt, Aszklepiosz, a gyógyítás istene templománál. Az istenség már csak tiszteletbeli szerepet kapott, levált a biológiai rendszerről. Kihagyták az istenséget a biológiai életből. Egészséges, akinek rendben és jól működnek a szervei,

beteg, akinek nem. Ez utóbbit gyógyítani kell. A gyógyítás alapja, hogy hagyni és segíteni kell a természetes öngyógyító működést. A test és a természet magában hordozza a bajok gyógyításának lehetőségét. Azonban megmarad a végső kérdés: a végén mégis meghalunk, a test határai fájdalmas tények. Az egész görög kultúrában az életet szentnek tartották, az élettelen létezők felett álló, kiemelkedő értéknek vallották. Ennek már-már szakrális lenyomata a ma is alkalmazott hyppokratészi eskü („...legfőbb törvénynek tekintem a betegek gyógyítását...”). Milyen hosszú az út, amíg az életet kutatni és gyógyítani akaró ember eljut ténylegesen is a valóságos emberig (Leonardo da Vinci, XV. sz.). Az ember a teremtett világ csúcsa, Isten közele, istenképű élőlény. Akkor is az, ha mulandó testhez kötve él a földön. Az ószövetségben a legnagyobb javak a gazdagság, a sok fiúgyermek és a hosszú élet, vagyis az egészség (Péld. 3,16). Jób legfőbb jónak tartja az életet, ezért mindenét feláldozza (Jób 2,4). Ennek alapja, hogy amíg van élet, mégoly szenvedés is, addig van remény a jobbra (Préd. 9,4). Ebben a hívő kultúrában az élet Isten ajándéka, melyet az Isten lehelete ad az embernek (Ter. 2,7. Megfogalmazódik, hogy ennek az életnek anyagi hordozója a vér (Ter. 9,4). A valóság nyers tényei (mindenható Isten és jelen lévő szenvedés) juttatják el a zsidóságot oda, hogy a halál Isten büntetése, a halál a bűnösség jele. Vagyis a bűn kiszorítja az emberből az Isten leheletét és csak test marad. (Ter. 6,3). Isten a halálkor visszaveszi az embertől a maga leheletét. Tehát az élet szent, kioltani Isten elleni bűn, kivéve a törvényesített büntetést. Íme, máris a kivétel törvénybe iktatása. Így írja felül az ember az Istene törvényeit, a maga törvényeivel. A valóság emberek okozta fájdalmakból és a természet törvényeiből fakadó fájdalmakból áll. Az alap kérdés tehát megmarad: a természetben eleve meglévő erőszak (pl. táplálék lánc), mulandóság és kiszolgáltatottság, mely nem emberi bűnökből származik, az mivel magyarázható? Az Ószövetség nagy hangsúlyt tesz az emberi felelősségre, vagyis a probléma ránk eső részét felelősen kezeli. „A halál azért van, hogy szolgálja az életet” (Móricz Zs.). Megfogalmazhatjuk, hogy a biológiai élet emberi kibontakozásunk alapja. Szent és ezért védeni, ápolni, méltó helyén tisztelni kell. Sőt szeretni kell, mert „szeretet nélkül szabadságos halál az élet” (Remarque). A test hordozója a léleknek, szellemnek ezen a földön. Amíg erre a hordozásra képes, addig tart az itteni életünk. „A test az élet háza... a szellem az élet vezetője” (Lao-Ce). Az egész világ gondja, baja, fájdalma arra indít, hogy az élet rám eső kis zugában az

isteni értékek hordozójaként és megvalósító eszközeként szeressem a testet. Ezzel tudomásul veszem határait és lehetőségeimet, ugyanakkor lelkiismereti felelősségemet. „Részvétek és cselekvő egység kell a sorskérdések megoldásához” (Hegy B.).

2./ Biológiai élet Jézus tanításában és életében.

Még a felületes ismerettel rendelkező ember is érzi, hogy Jézus a biológiai, földi életet nem tartotta csúcserőért. Életveszélyesen élt. Felrúg szent hagyományokat, keményen bírál, kritizál... ma úgy mondanánk, hogy megy a maga feje után. Tudjuk, hogy az egyszerű embert leginkább azzal lehet rávenni valami értékes és számára is hasznos magatartásra, hogy szakrális hangsúlyt adunk abban a tárgyban. Ilyen a mosakodás (Mk 7,2), a fertőző beteg leprás érintési tilalma (Mk 1,41), halott érintési tilalma, böjti előírások a sertéshús fogyasztási tilalmával... és folytathatnánk a tisztulási szertartásokkal. Jézus nem böjtöl (Mk 2,18), leprást érintve gyógyítja (Mt 8,1, Lk 17,11 stb). Halott támasztási leírásokban megérint, kézen fog, felemel (Lk 7,11, Mt 9,18). A biológiai élet kultikusan is hangsúlyozott védelmének korabeli egészségügyi előírásait nem tartja be. Sőt, provokatív életével szinte önsorsrontóan, szükségszerűen megy a Golgota felé. Mikor remeg körötte a levegő, elmegy, de nem menekül el (Mk 8,31...). Az őt megvédeni akarókat leállítja (Mt 26,52). Perében érdemben nem védekezik (Mt 26,64...). Szenved, agonizál, mint minden halálos ítéletet elszenvedő, pedig követői később úgy írják le ezt, mintha tehetett volna ellene (Lk 22,44, Mt 26,36). Miért nem védi, óvja, kíméli egy kicsit magát? Majd megkérdezem, mikor oda jutok. Én igyekszem betartani a mai előírásokat, javaslatokat, hiszen szerettem és engem védenek ezek az egészségügyi, ANTSZ előírások. Nem lehetek úgy önsorsrontó, hogy felelőtlenégből adódó lebetegedésemmel még másokat is veszélybe hozzak. Ugyan ki akar szerettei nyakán teher lenni? Mégis legtöbbször ott kötünk ki. Az ember sokszor igyekszik ezt sajátosan megoldani, és megérvelten berakja öregjeit, betegeit a kórházba, az elfekvőbe... akkor is, ha a beteg szempontjából ez nem indokolt.

Jézus tanítása harmóniában van magatartásával. Talán az is üzenet értékű, hogy a HÚS (szarksz) 9-szer szerepel a szinoptikusoknál és 7-szer Jánosnál. Az ÉLET (biosz) 5-ször a szinoptikusoknál és Jánosnál egyszer sem. A TEST (szóma) 19-szer (!) a szinoptikusoknál és csak 3-szor Jánosnál. A szerzők, szerkesztők szándékai és tudattartalmi felismerhetők ezekből. Jézus nem gondolja, hogy böjtölni kell akkor,

mikor jelen van az Isten (Mk 1,15). A böjt a szomorkodás és a megtisztulni akarás kultikus gyakorlata. Böjtölök, mikor vallási éves ritmusban az az idő jön, mikor egyéni betyárságaim miatt rendszabályozni akarom magam. Sokan azt is annak tartják, mikor elhízás elleni étkezési önfegyelmet vezetnek be, persze ennek megtartását is segítheti, ha az elhatározás nem csupán hiúsági, hanem kultikus hangsúlyt is kap.

Jézus tanítása radikálisan kezeli, retorikájában biztosan, a testet. A kicsiket megbotránkoztatónak jobb lenne, ha malomkő kerülne a nyakára és irány a tenger (Mk 9,42). Ha valamely testi tagunk ellene dolgozik az Isten Országá ügyének, akkor inkább a csonkolás, a „vágd le”, mint az elkárhozás ((Mk 9,45). Attól kell igazán félni, aki a lelket veszélyezteti és nem csak a testet (Lk 12,4). A testet tápláljuk könnyedén, görcsölés, gondban levés nélkül, miként a hollók és virágok teszik (Lk 12,29). Gondban levés helyett ráhagyatkozást tanít, hiszen a hajunk szálai is nyilvántartásban vannak a Jóistennél (Lk 21,14). Én pedig gondban vagyok azokért, akik rám vannak bízva, mindenek előtt családomért. Kegyes és alázatos fohász, gondviseléshez forduló ima nem pótolja azt, hogy megoldjam a megélhetés kihívásait. Az ima erőforrás dolgaim jó elvégzésére. Az önbüntető csonkolásról szóló jézusi tanítás eléggé sokkoló annak érdekében, hogy komolyan vegyük az Istenhez tartozásunkat. Az én életemben csonkolás legfeljebb balesetből adódott (szemem kiszúrása kisgyermekkorban). Szegény Origenész ezt szószerint értelmezte és bűnös vágyai miatt kasztrálta magát. Túlélte és elgondolkodhatott azon, hogy hogyan is érthette ezeket a Mester? Komoly napi lelkiélet kell ahhoz, hogy a test-lélek-szellem hármásának fontossági sorrendjét legalább tudatlag megőrizzem. Szt. Ferenc teste vonatkozó „számár testvér” kifejezése közel áll hozzám.

Jézusnak is volt teste, mégpedig ellenfelei által csúfolt teste: leunuchozták („herélt”) (Mt 19,12). Az ilyen csonkolt embert a zsidó kultusból kitiltották. Házasodjon meg, vagy legyen nazír. Jézus pedig maradt az, aki lenni akart és a csúfolódásokból humort és tanítást tudott kihozni. Ebben a kérdéskörben is letette a voksot. Istent kell mindenekelőtt szeretni és nem a szülőket, a rokonokat, az élő-haló hozzánk tartozókat (Lk 9,60, Mt 6,33). Ami, és aki Istentől el akar vinni, attól maradjak távol... ha nincs erőm ellenállni. Jézus tudta tartani magát. Ha rokonai küldetése ellen dolgoztak, elutasította őket (Jn 2,1-11, Mt 13,48...). Ha tanítványai tették ezt, helyre rakta őket (Mt 17,23). Mikor provokatív kérdéseket kapott, helyre tette a

provokálókat és kérdéseiket. A szexualitást Isten szándéka szerintinek vallja (Mk 10,6). A házasságban (a férfi és nő szeretetszövetségében) az ember istenképiségének megvalósulását tanítja, tehát nem szabad azt felbontani (Mt 19,8). Aki megszegi ezt, annak lelke rajta: nem ítéli el, de határozottan biztatja a javulásra. A szamáriai férifaló asszonyt szembesíti életmódjával (Jn,4,17), a házasságtörő nőt elengedő bizalmával biztatja a javulásra (Jn 8,11). Világosak elvei és világosak irgalmas magatartásai. Tudta, hogy milyen az ember: erősen gyarlandó (gyarló+halandó). Én úgy látom az embert, a házasságban, hogy egyszerre szolgálja, és egyszerre uralni is akarja párját. Legalábbis szándéka szerint. A birtoklási állapot megsértései is meghúzódnak a féltékenységek mögött. Nem isteni szándékot sért, hanem emberi érzelmeket, hiúságot. Ez is az ember. Jó lett volna, ha Jézus is házas. Akkor is olyan empatikusan megengedő és elengedő tudott volna lenni, ha pl. párja félre lép? Erősen valószínű, hogy igen. Istenkapcsolata és ebből fakadó elvei vezérelték. A problémákat nem mindig oldotta meg, de jól kezelte azokat.

3./ Jézus gyógyításai, jó tettei.

Terapeuta volt. Ingyenesen praktizáló gyógyító (Mk2,17). Ezt még ellenségei is elismerték, hiszen ebben sosem találtak rajta támadási felületet. Legfeljebb azt, hogy ezt is bicskanyitogató provokációval végezte. Ezek a szombati, munkavégzést tiltó napokon végzett gyógyításai. Isten ujjaként (Lk 11,20) az egészség, a fájdalommentes élet szolgálatában működik. Bizalommal fordulhattak hozzá a vakok, bénák, süketek, leprások, és egyéb betegségek hordozói, vagy a beteget nagy szerető hozzátartozók. Az első, ami szembetűnő, a személyesség. Személyes bizalomra épülően gyógyít. Bízban benne a hozzá forduló, amint ő is bízban bennük. A második, hogy nem mindenkit gyógyít. Nem alapít mozgó orvos-egészségügyi hálózatot. Elgondolkodtató eset erre a Beteszda fürdői gyógyítása, János evangéliumában (Jn5,1-). Ott a sok szerencsétlen csodaváró beteg és hozzátartozó és Jézus egyet gyógyít meg. Utána elmegy, mint aki jól végezte dolgát. Volna olyan ember a világon, aki ekkora gyógyító erővel bír és cserben hagyja a rászorulókat, mint akinek lejárt a munkaideje? Sokféle magyarázat igyekszik megvédeni Jézus becsületét. Én most ott tartok, hogy Jézus nem biológiai életben gondolkodott. Nem mindenható volt, hanem segítőkész. Gyógyításának erőtere a személyes kapcsolatban megnyilvánulni tudó bizalom volt. Következésképpen ragaszkodott elveihez: Isten Országá megvalózott értékszemléletű emberek jótettei révén

valósulhat meg a földön („mint a mennyben is”). „Nem a csoda szüli a hitet, hanem a hit a csodát” (Dosztojevszkij). Nem egy „csodatevő” változtatja meg a világot, hanem az ilyen emberek elterjedése a földön. Az Isten gondviselése a megtért emberek munkálkodása a földön. Első az Istennek tetsző értékszemplélet hirdetése, a tanítás. Második és ennek hitelesítője a jó tettek, a gyógyítások. Hiába érzem át Illyés gondolatát, mely szerint „Egy pillangó halála is botrányos ellentmondás!”, mégis meg kell fontolnom Jézus igazát. Sokszor gondoltam arra, hogy miért nem vagyok, vagyunk csodatevők? Mi, akik igyekszünk Jézushoz felzárkózni! Miért nem hitelesíti Istenünk csodás tetteinkkel azt, amit hirdetünk (Mk 16,18)? Fejemet lehajtva vallom be, hogy velem elszaladna a ló: első helyre kerülne a sikerorientált csodatevés. Második helyre szorulna a tudatformálást segíteni hivatott apostolkodás, hirdetés. Azután pedig menekülhetnék a tömeg elől, miként népszerűsége csúcsán Jézus is. Ekkora kísértés legyőzéséhez jézusi erősségű céltudatosság kellene. Az ő istenfiúságát példaképként figyeli az én istenfiúság reményű igyekezetem...

Jézus szerette az életet. A földi életet is. A „falánk és borissza” csúfolódások is ezt mutatják. Tudott örülni a bőségnek és tudta kezelni a szükséghelyzeteket. Gazdagoknál tanítva lakomázott (Simon farizeus), reményteljes kapcsolatok esetén asztaltársaságot vállalt az akkor még szinte kiközösített bűnösökkel (Lévi), sőt meg is hívta magát (Zakeus). Tanításában szívesen folytatja az ószövetségi hasonlatot az Isten Országáról, ami olyan, mint a menyegző, a lakoma. Amikor azonban nincs ilyen élet helyzetben, akkor a követőit a batyuikban lévő elemózsia megosztására biztatja (kenyérszaporítások). Amikor ez sem adatik meg, akkor marad a kalászmorzsoltatás kint a határban. Elképesztő rugalmasság és szabadság! Egy egyedül álló, Istennek teljesen elkötelezett személyiség élete. Mintha Epiktetoszt olvasta volna: „Az életet tekintsd lakomának, hol a körbehordott tálhoz való viszonyulásod mutatja meg életed értékét”. Nem csoda, hogy már Jézus idejében sokakban felmerült, hogy hagyjuk a csudába a földi gondokat, dolgokat, a házasságot, családot, hiszen jön az Igazság Tanítója és az anyag, a test elveszíti jelentőségét (esszénusok). Érthető, hogy az ősegyházban is lábra kapott az a szemlélet, hogy csakis az égre tekintünk, hiszen itt a parúzia, Jézus második eljövetele. Őrizzük meg lelkeinket, a többit bizzuk Istenre. A parúzia azonban akkor elmaradt, helyére kellett tenni a biológiai életet is. A jobb módú közösségeknek gyűjtést kellett szervezni a jeruzsálemi közösségek megsegítésére. Ki

kellett alakítani a mindennapok jogainak és kötelességeinek rendszerét. Vége volt a felhők analízisnek. Mennyire sajnálatosan emberi, hogy a másik véglet jött: vértanúság helyett a hatalmi életforma (konstantini fordulat). Az elvi fejlődőképes hűség helyett jött az elvi rugalmasság, a helyezkedés, a lavírozás (ateista-kommunista kollaborálás). Ma pedig olyan világot látok magam körül, melyben a biológiai élet kultikus magaslatokba emelkedik, háttérbe szorítva a szellemi és lelki igényesség fontosságát (morális válság). „Az erény pusztulásának első jele a divat megjelenése” (Lao-Ce). A biológiai életet oltárra emelő profitorientált világ...

4./ Megfontolásra érdemes kérdések, ma.

a./ Anyagiak helyét életünkben a belső döntések, és ha nem vigyázunk, a külső sodrások határozzák meg. „Álmaink teszik elviselhetővé a valóságot” (Remarque). Miről is álmodozunk? Mikor álmaink harmóniát találnak az elcsábító erővel, akkor van a baj. Önkényeztetésre biztató, piacorientált kísértések vesznek körül. A testet a divat irányítói olyan hatékonysággal hangsúlyozzák, hogy megáradt folyóhoz hasonlít az élet. Sodró ereje csak nagy erőfeszítéssel mérsékelhető, vagy győzhető le. A biológiai élet érdekében szövevényes magánvállalkozások születnek, lassan maguk alá gyűrve a küszködő, állami működtetésű rendszereket. Piaci verseny a gyógyászatban, a megelőzésben. Piaci verseny a szülészobától, a ravatalig. A sodródó ember együtt úszik az értékekkel és a hordalékokkal. Ki segít tájékozódni és jó döntéseket hozni? Az itt és most megragadható, a kényeztetést szinte megkövetelő test el tudja nyomni a szellemi, a spirituális valónkat. Biológiai életünk veszélyeztetése esetén semmi nem drága. Szeretteinkért, életmentő beavatkozások szükségessége esetén nem fukarkodik az ember. Már aki teheti, amennyire teheti. Jó elvek megfogalmazásából nőhetnek ki a jó tettek.

Az anyagiak nem a mieink, de ránk vannak bízva. Az anyagiak az anyagi életünket és a barátokat szerzést kell, szolgálják (Mt 6,19). A pénzelszámolás időnkénti elvégzése elárulja, hogy hol a hazám, az igazai.

Amire a legtöbb figyelmet, időt és energiát fordítom, az a kincsem, ott a szívem. Az időnkénti időelszámolás megmutatja a kezemből kifolyt sok-sok szeretetre kapott lehetőséget. A „minőségi idő” így talán nem lesz fedőneve a valóságban elfolyt életnek („keveset foglalkozom vele, de intenzíven”).

b./ Önszeretetre épül az Isten Országá. Önszeretetre épül más ország is, a sátáni is, az evilági is. A biológiai élet valamire adatott, valamire felhasználható. Erősen behatárolt időtartamon belüli lehetőség. Tudjuk, hogy „jobb emberi sors csakis jobb emberekből születik” (Nagy László). Önmagam szeretete alap adottság, hogy jobb emberré váljak. A célra rendezettség mutatja, hogy miért is kell magamat szeretnem. Mert úgy kell szeretnem embertársaimat is. Ugyan ki akarna magának fájdalmat, szenvedést? Kivel vagyunk a leginkább megértőek, elnézőek, ha nem magunkkal? Szegény gazdag ifjú, talán azt gondolta, hogy minden felebarátja gazdag, mint ő és így jól szereti őket? A cél széles skálát kínál: csakis nekem jó legyen (önzés), csakis nekünk jó legyen (kollektív önzés), mindenkinek jó legyen (emberi önzés), minden létezőnek jó legyen (holisztikus szeretet). Ez utóbbi utópia, vagy elpídia? Koncentrikus körökben él az ember és így is szeret. A körök tágulásával csökken a ténylegesen, tettekben is megélhető szeretet. A tény el kell fogadni. Amíg el nem terjednek a szeretet személyekből fakadó koncentrikus körei, addig nagy bajban van az élet a földön. A szeretet köreinek átfedései mutatják az Isten Országának elterjedését a földön. Dolgom, ezt munkálni az élet rám eső kis zugában. Az Isten Országá nélkülüm is van, de nekem fontos, hogy számomra és általam is legyen. Az ezért való fáradozás végén lehet arról álmodnom, hogy „amikor levetjük a testet, a megpihenésbe kerülünk” (Fülöp ev. 114).

Nem a magamé vagyok. Életem egy valamire odaadható lehetőség. Valakinek odaadható érték. Elköteleződésre születtem...

Az eszmény iránytartásra van, nem megvalósítható. Az eszmény (mennyei Atya tökéletessége) felé haladás konkrét tettei a megvalósíthatóak. Kötelezettségvállalásokban teljesedik ki a földi élet.

Jézus drámaian szerette övét és önmagát: ha az Úton járásért halál jár, akkor övéi sem úszhatják meg.

c./ Az öngyilkosság bűne és a vértanúság szentsége.

Az öngyilkosság (suicidium) nem betegség, hanem cselekmény, mondja a mai szakirodalom. Kiváltója lehet mentális zavar, kétségbeesés, de lehet társadalmi és kulturális hatás. Ma Magyarországon már az öngyilkosság tevékeny segítségét is 5 évig terjedő börtönbüntetés sújthatja, hiszen még mindig 5. vagyunk a világranglistán. „Minden öngyilkossági kísérlet segélykiáltás”(Erwin Stenjel). A japán szepukku (harakiri), Seneca eret vágása, Dugovics Titusz halálba ugrása a törökkel... szinte megszámlálhatatlan hagyományok, elvek, hitek, eszmények

következménye. A mai, magukat is felrobbantó merénylők etikailag miben különböznek azoktól, akik régen is igyekeztek minél több ellenséget magukkal vinni a túlvilágra? Borzongva gondolok a szamurájokra, a kamikázéokra, az öngyilkos merénylőkre. Ugyanígy az indiai „Sati”-ra, hol a férj mellett illett a feleségnek is meghalnia (ma törvény tiltja, mégis gyakorolják). Tény, hogy valamely magasztos cél érdekében valaki életét odaadó önfeláldozást végez. Tiszteletre méltó örültség ez? Óvatos vagyok. Szent Margitunkra és a hozzá hasonló önpusztító szentjeinkre gondolok, kik hazájukért, hitükért fiatalon haltak meg fertőzésben, betegségekben. Gondolok szent M. Kolbe atyára, aki egy koncentrációs tábor talán-talán túlélő apa helyett jelentkezett az éhhalál bunkerébe. Hány ilyen lehetett, de ott nem volt túlélő, aki tanúságot tehetett volna az önfeláldozásokról! A cél szentesíti az eszközt? A csak önmaga életét veszélyeztető, mások megsegítését célzó tett szentté avatható, példaképpé tehető, míg a másik elítélendő? A biológiai életet mások életének megmentéséért feláldozó tett szent cselekedet. Igen, miként Apor Vilmos püspök vérttanú emlékét is őrizzük. Katolikus gyakorlatban ez vallható. Eddig senkit nem avattak vértanú- szentté, ha mások életének elvétele, vagy veszélyeztetése céljából adta oda életét. (Más a politikai, egyházpolitikai szentté avatás, királyok, hódítók, hiterjesztők felmagasztalása...). Tehát van, amikor a biológiai élet odaadása a szeretet legnagyobb cselekedete („nagyobb szeretete...”). Ósegyházi testvéreink közül sokan még a császárkultusz látszatát is elutasítva (tömjén hintés), inkább vértanúk lettek. „A vértanúság tehát a tökéletes emberségnek és a személy igaz életének fölmagasztalása” (Veritatis splendor pápai enciklika, II. János Pál pp.)

d./ Fáj az élet.

Fáj is. „A halálnak nem fizikai, hanem erkölcsi jelentősége van” (Vanyó L.) Csak az a baj ebben, hogy fáj. Vagy úgy is fogalmazhatom, hogy az a jó benne, hogy fáj is? A fájdalom teszi igazán értékessé? Csak az a nagyobb probléma ebben, hogy szeretteink szenvedése pedig nagyon fáj. Jobban, mint a magamé. A tehetetlenségem, tovább növeli a fájdalmat. Merre van a tájékozódás? „Építkezni csak a tervek ismeretében lehet” (Illyés). Illetve lehet anélkül is, de az fuser munka. Túl rövid és túl kiszolgáltatott ez a földi élet ahhoz, hogy barkácsolással töltsük. Merre a tájékozódás útja? Csakis fölfelé. „Tág egeidbe kapaszkodom és eleresztem a földet” (Nádasdi Éva). Én pedig Istenem, Jézusunk Istene, vágyott egeidbe

kapaszkodom és eleresztem szeretteimet is, ha a sorsunk így kívánja...

Jézus Istene nem ment meg a szenvedéstől, hanem közösséget vállal velünk! Nem ő dönti az emberekre bűneik büntetéséül a Siloam tornyot, nem ő adja Pilátusék kezébe a kardot a galileai szabadságharcosok halomra gyilkolására, hogy bűneik miatt bűnhődjenek! Nem! „Az a véres Isten nincs” (Babits Mihály). Értelmemmel odáig jutok, hogy csűröm-csavarom a kérdést és a válaszkísérleteket, ugyanakkor tiltakozom az ellentmondásos, szakszerűbben fogalmazva ködösen misztikus istenkép ellen. Jézusra figyelő vágyaimmal, érzelmeimmel és bizalmi reményeimmel a szeretetbe kapaszkodom.

„A fájdalom leghatékonyabb ellenszere az életöröme nevelődés” – mondta a 90 éves korára megvakult, öngyilkossági kísérletét túlélő zongoraművész, Rubinstein. Ki és hogyan dolgozza fel a biológiai élet kihívásait? Átgondolást érdemlő kérdés... A Miatyánk „legyen meg a te akaratod” fohásza a közmeggyőződésben úgy fejeződik ki, hogy leereszkedő hangvétellő, mondatzáró hangsúllyal hangzik. A beletörődés, az elviselés, a kiszolgáltatottság elfogadásának hangján, „végzetimádó módon” (Gromon). Ennek semmi köze sincs a jézusi szándékhoz. Jézus vágya, hogy megszentelődjék az Atya neve azzal, hogy a földön is érvényesül akarata. Akarata, a Szeretet Országa a földön is. Hiszek a mindentadó Atyában, akinek fáj, ha nekem fáj, aki sír, ha én sírok, aki biztat, ha megingok, aki magához ölel, miután itt helyt álltam... Ezt erősíteni magamban és szeretteimben kötelesség, mert csak ez menti meg a Szeretetisten becsületét és ez teszi lehetővé a mi életünk örömteli és fájdalmakkal teli, de emberhez méltó megélését a földön.

HEGYI GYULA

A MEGNYESETT RÉPA KIZÖLDÜL

Bulányi atya, a Bokor bázisközösség alapítója egészen olyan, mint a régi sikeres magyar dokumentumfilmek nehéz emberei. A különféle feltalálólaktól a fiatal Balczón át Kutrucz Gizelláig.

Bulányi György élete és pályája nemcsak a magyar katolicizmus, hanem az egész huszadik század magyar

történelmének egyik jellegzetes epizódja. Az ismerősei által csak Gyurka bácsinak nevezett idős pap értékvalasztásai és hányattatásai egy mélyen etikus és igencsak apolitikus személyiséget mutatnak: aki ugyanakkor szándéka ellenére, bár feltehetően nem érdeklődésétől függetlenül, mélyen belesodródott a politikába. Saját bevallása szerint fiatalkorában erősen irredenta gondolatok foglalkoztatták, az úri Magyarország bukása után megcsapta a marxizmus szele, a negyvenes évek végén pedig kész volt osztozni Mindszenty mártíromságában. Az ötvenes éveket szinte végig börtönben töltötte, majd segédmunkásként dolgozott, s közben szervezte a híres-legendás Bokor bázisközösséget. A hetvenes-nyolcvanas években fokozatosan szembekerült a katolikus hierarchiával. A Bokor tagjait bátorította a katonai szolgálat megtagadására; egyházi ellenfelei szerint elmosta a hívők általános papsága és a felszentelt papok közti különbséget; s nem rejtette véka alá, hogy a Lékai bíboros által hirdetett „kis lépések” politikáját „rabszolgalepéseknek”, az ateista hatalom előtti behódolásnak tekintette.

1982-ben valamennyi magyar megyéspüspök megvonta tőle a nyilvános misézés jogát, s nagy fájdalmára a Vatikán sem állt mellé. Újabban egyes tételeit az Egyházi Tanítóhivatal is kifogásolja, és végtelen levelezéseket folytat Ratzinger bíborossal, a hivatalos vatikáni teológia legismertebb képviselőjével és tekintélyével. A rendszerváltozás sem hozott életében komoly változást. A bulányisták valahogy úgy fogalmaznának, hogy a Kádár-rendszert oly készségesen kiszolgáló hierarchia a helyén maradt, s most pápai áldással az MDF-et szolgálja ugyanazzal a buzgalommal; míg Gyurka bácsi múltbeli gyengeségeiket és jelenkori szociális érzéketlenségüket a régi erkölcsi töretlenségével kéri számon rajtuk. Mások – és nem feltétlenül a „gonoszok” – úgy látják, hogy képtelen tévedéseit beismerni, makacsul ragaszkodik meghaladott nézeteihez, márpedig az egyház iránti fiúi alázat nélkül senki sem lehet a római egyház papja.

Sűrű levelei, hosszú vitairatai, gyakori nyilatkozatai még a hívő katolikusok többsége számára is nehezen követhetőek. Bulányi György kétségtelenül a magyar katolikus egyház „nehéz embere”. A nehéz emberek minden etikai tisztaságával, egyéni igazságával és másrészt a józan kompromisszumokra, régi vitákat lezáró alkukra való tökéletes alkalmatlanságával. Mondhatnánk, egészen olyan, mint a régi sikeres magyar dokumentumfilmek nehéz emberei. A